

Tvang og rettigheder i børne- og ungdomspsykiatrien

Til patienter til og med 14 år
– og deres pårørende

INDLEDNING

Det er en god idé at læse folderen her sammen med en voksen

Når du er indlagt, er målet altid, at du skal få det bedre.

Personalet vil gøre alt, hvad de kan, for at hjælpe dig. Og de vil sørge for, at du kommer så godt som muligt igennem en svær tid.

Og personalet vil gøre, hvad de kan for ikke at gøre noget mod din vilje – for ikke at anvende tvang – og der er mange alternativer, man prøver inden. Desværre er det nogle gange nødvendigt alligevel, men kun som en absolut sidste mulighed, når intet andet virker. Og mange vil slet ikke opleve at blive behandlet med tvang, når de er indlagt.

Men hvis du oplever tvang, kan det være en voldsom oplevelse – både for dig og dine pårørende. Derfor er det godt at læse folderen her, fordi det hjælper, hvis I forstår, hvorfor personalet nogle gange gør noget mod din vilje.

Personalet ved, at alle patienter er forskellige. Derfor er det vigtigt, at du og dine pårørende snakker med personalet om, hvad der fungerer bedst for dig, når du bliver meget trist eller vred.

Nogle vil gerne være alene i et stille rum. Andre vil gerne være sammen med mennesker, måske få noget at drikke, dyrke motion, se en god film – eller bare snakke. Måske foretrækker du noget helt andet.

Uanset hvad gælder det altid: Jo bedre personalet forstår dig og dine behov, jo bedre kan de hjælpe dig med at få det bedre. Og det kan forbedre chancen for, at tvang slet ikke bliver nødvendigt.

Denne folder skal give dig svar på de spørgsmål, du måske har om tvang. Du kan også spørge personalet på afdelingen, som altid gerne vil uddybe og forklare.

Det er langt fra alle indlagte børn og unge, der bliver behandlet med tvang. Men det kan være, at du kommer til at opleve andre børn eller unge blive behandlet med tvang. Det kan også være en voldsom oplevelse, så derfor er det en god idé at læse folderen her uanset hvad.

HVAD ER TVANG?

På en psykiatrisk afdeling har personalet ret til at behandle og tilbageholde patienter mod deres vilje. Det vil sige med tvang – men kun hvis det er absolut nødvendigt.

Du kan eksempelvis få medicin, der beroliger, selvom du ikke har lyst. Eller du kan blive holdt fast, hvis du er til fare for dig selv eller andre.

Når du er under 15 år, har dine forældre eller din værge typisk sagt ja til, at du skal behandles. Det kaldes 'samtykke'. Det betyder, at der ifølge loven ikke er tale om tvang, selvom du oplever det sådan, fordi de har givet tilladelse. I stedet siger man, at personalet har 'anvendt magt'.

Dine forældre eller din værge kan vælge at sige nej til din behandling, men så kan lægen stadig bestemme, at du skal behandles med tvang. De kan også vælge ikke at tage stilling, så de overlader det til lægen at beslutte, hvad der er bedst – fx at anvende tvang. I begge tilfælde vil der så ifølge loven være tale om tvang, hvor du fx har ret til at klage.

Men dine forældre eller værge vil uanset hvad spille en vigtig rolle gennem hele forløbet og i samarbejde med personalet for at sikre den bedste behandling.

At opleve noget som tvang

Denne folder handler om det, der ifølge loven kaldes tvang. Du kan dog også opleve andre ting som tvang. Det kan være nogle af de aktiviteter, du skal deltage i. Eller hvis du bliver opfordret til at spise, selvom du ikke har lyst til det. Sådanne ting kan dog også høre til din almindelige behandling og defineres derfor rent fagligt ikke som tvang.

Men hvis du oplever noget som tvang, er det vigtigt, at du taler med personalet om det. Så kan I sammen forsøge at finde nogle bedre løsninger.

Tvangsindlæggelse

Hvis du bliver indlagt mod din vilje, kaldes det for en tvangsindlæggelse. Det kan for eksempel ske, hvis du har tanker om at gøre alvorlig skade på dig selv. Hvis du plages af lyde og stemmer, som andre ikke kan høre. Eller ser ting, som andre ikke kan se. Den slags oplevelser kan ofte føles utrygge og ubehagelige.

Formålet med en tvangsindlæggelse er at sikre din sikkerhed og den bedste hjælp, så du kan få det bedre.

Tilbageholdelse

Du kan opleve, at du ikke må forlade afdelingen. Det varer kun så længe, at det er afgørende for din sikkerhed og behandling. Bliver du tilbageholdt mod din vilje, vil du og dine forældre eller din værge komme til at tale med en læge.

Flytning

Hvis du er til fare for dig selv eller andre, eller hvis du ødelægger ting, kan du blive flyttet til et andet lokale eller afsnit med magt.

Medicinering

Det er vigtigt, at du kan finde ro, men det kan være svært, hvis du er meget vred eller aggressiv. Hvis det sker, kan du få beroligende medicin, som vil virke i nogle timer. Den hjælper dig med at falde til ro og få din vigtige hvile.

Bliver det nødvendigt med medicin gennem længere tid, vil personalet fortælle dig alt om, hvorfor medicinen er nødvendig, og hvordan den virker.

Du får op til tre dage til at tænke over, om du vil have medicinen. Hvis personalet mener, at medicinen er nødvendig, selv om du ikke vil have den, kaldes det tvangsmedicinering.

Der vil altid være en læge til stede, hvis du får medicin med tvang.

Det er som regel piller, du vil få, men medicinen kan også være flydende. Hvis du ikke vil tage medicinen som piller eller i flydende form, kan det være, du får medicinen med en sprøjte i stedet for.

Medicinen kan ikke springes over. Derfor kan det være nødvendigt at blive fastholdt eller fikseret (se: *Fiksering*). Men det er en sidste udvej, og derfor prøver man altid at undgå det.

Fastholdelse

Hvis du er til fare for dig selv eller andre, kan du blive holdt fast af personalet. Det kan også ske, hvis du truer andre, eller hvis du odelægger ting omkring dig. Hvis du bliver fastholdt, vil du ofte blive ført tilbage til dit værelse.

Fastholdelse:

Der er flere måder at blive holdt fast på. Her ser du, hvordan du kan blive holdt fast af personalet i din seng. Det kan også gøres, mens du sidder op og har en fra personalet på hver side. Eller du kan blive holdt fast, hvis du eksempelvis er blevet aggressiv og skal føres tilbage til dit værelse mod din vilje.

Medicinering:

Hvis du pludselig bliver meget vred eller aggressiv, kan du få beroligende medicin. Og nogle gange kan det være nødvendigt med medicin gennem længere tid.

Fiksering

Det kan ske, at du er til alvorlig fare for dig selv eller andre, for eksempel fordi du sparker og slår. Det kan være så slemt, at det ikke er nok at blive holdt fast.

I så fald kan du blive spændt fast til en seng med et bælte. Det kaldes tvangsfiksering. Det sker sjældent og kun, hvis det er absolut nødvendigt.

Hvis det sker for dig, så skal du vide, at du aldrig vil være alene imens. Der vil altid være en person ved din side. Denne person vil tale med dig og berolige dig. Det vil ofte vare få timer, og målet er, at bæltet bliver løsnet hurtigst muligt. Hvis det varer længere tid, får du også besøg af en læge tre gange om dagen. Lægen holder øje med, om du er okay, og om det fortsat er nødvendigt med fikseringen.

Mad gennem sonde

Hvis du ikke vil spise, kan du blive tvunget til at få mad gennem en sonde. Det er en tynd, blød plastikslange, der føres gennem næsen ned til mavesækken. Det sker typisk for patienter med spiseforstyrrelser.

Fiksering:

Det kan ske, at du er til alvorlig fare for dig selv eller andre. Og hvis det ikke er nok at blive holdt fast, kan du blive spændt fast til en seng med et bælte.

Eftersamtale:
Hvis du behandles med tvang,
har du altid ret til at få en samtale
med personalet bagefter.

Eftersamtaler

Hvis du behandles med tvang, har du altid ret til at få en samtale bagefter. Samtalen er så vidt muligt med din kontaktperson på afdelingen. Eftersamtalen vil hjælpe dig til at forstå, hvorfor der blev anvendt tvang, og du får mulighed for at forklare din oplevelse af situationen. I kan også snakke om, hvordan I kan undgå, at tvang bliver anvendt igen.

Dine forældre eller din værge kan også få en samtale. Eller flere, hvis det er nødvendigt. En læge vil afgøre, om du bør være til stede under samtalen.

Mulighed for at klage

Du har mulighed for at klage, hvis du ifølge loven er blevet behandlet med tvang. En klage vil ikke få personalet til at se anderledes på dig, og den vil ikke gøre nogen sure. Faktisk kan en klage være en vigtig ting. Den vil nemlig føre til en ekstra grundig samtale. Og her vil du få forklaret alt det, du oplevede. Sådan en samtale kan måske betyde, at du ikke har behov for at klage alligevel.

Men måske ønsker du stadig at klage. I så fald kan dine forældre eller din værge komme til et møde i et klagenävn, der vil afgøre, om tvangen var lovlig.

Hvis I ikke er tilfredse med afgørelsen, kan I klage til byretten eller Det Psykiatriske Ankenævn. Ved byretten vil en advokat køre sagen.

”Selvom det er voldsomt at opleve tvang, så har jeg bagefter været rigtig glad for, at jeg blev holdt fast. For det betød, at jeg ikke kunne gøre skade på nogen. Min største frygt er at komme til at skade et andet menneske, og når jeg bliver aggressiv, kan jeg ikke styre det. Men tvang har gjort, at det ikke er sket. Så det har været meget vigtigt for mig at blive hjulpet.”

Anna Plov Vejlsø,
tidligere patient i børne-
og ungdomspsykiatrien

FOR MERE INFORMATION

Tal med personalet på din afdeling eller besøg
www.sum.dk/tvang